

TİCARET BAKANLIĞI – ÜGDGM Dijital Ürün Pasaportu – Bilgi Notu

Malumları olduğu üzere, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı (OKK) ile Türkiye ve Avrupa Birliği (AB) arasında oluşturulan Gümrük Birliği ile ülkemiz ürünlerin serbest dolaşımına doğrudan etki eden teknik mevzuata ilişkin AB düzenlemelerini iç hukukuna aktarmayı taahhüt etmiş olup bahse konu OKK'dan bu yana devam eden uyumlaştırma sürecinde AB teknik mevzuatındaki gelişmeler teknik mevzuat uyumundan sorumlu olan Genel Müdürlüğümüzce yakından takip edilmektedir.

Bu bakımdan, Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde, Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'nın bir parçası olarak Avrupa Birliği'nde yayımlanan “Sürdürülebilir Ürünler için Çevreye Duyarlı Eko-Tasarım Gereklilikleri Tüzüğü (ESPR)” ülkemizin uyumlaştırmakla yükümlü olduğu teknik bir düzenleme ve Tüzükte ürünlerin piyasaya arz koşulu olarak belirlenen Dijital Ürün Pasaportu (DPP) da bu düzenlemenin uygulanması için elzem olan yatay bir mekanizma olarak gündemimizde yer almaktadır. DPP aynı zamanda AB ekonomisinin dijitalleştirilmesine yönelik Komisyon stratejisinin de önemli bir çıktısı olarak görülmektedir. Dijital Ürün Pasaportu'nu, ürünlerin sürdürülebilirlik ve döngüsellik özellikleri ile teknik düzenlemelere uyumlarına dair bilgilere dijital olarak kolaylaştırılmış erişim sağlayan dijital bir kimlik olarak tanımlamak mümkündür. DPP, merkezi olmayan bir veri saklama yaklaşımı üzerine bina edilmektedir. Veriye erişim bir veri taşıyıcısının içine gömülü olan “tek ve benzersiz ürün tanımlayıcısı” (unique product identifier) marifetiyle, veri taşıyıcısının okutulması sonucunda erişilecek ve birer kopyası hizmet sağlayıcılar (service provider) tarafından saklanacak pasaportlara erişim ile mümkün kılınacaktır. DPP internet portalı (web portal) ise tüketiciler, iktisadi işletmeciler, geri dönüşüm ve tamir hizmeti sağlayanlar; ayrıca ülkelerin yetkili kuruluşları tarafından yetkilerine özel olarak tanımlanacak erişim hakları (access rights) temelinde ürünlerin dijital pasaportlarında yer alan verilere erişimi temin edecektir. Bu anlamda, halihazırda Enerji Etiketlemesine ilişkin Avrupa Ürün Sicilinde (EPREL) olduğu gibi tüketicilerin erişebileceği halka açık bir sayfa ile piyasa gözetimi ve denetiminden sorumlu yetkililerin erişebileceği bir bölüm bulunacaktır.

DPP'nin tasarımı iki temel üzerine inşa edilmiş bulunmaktadır. Bunlar, ürün grupları özelinde yayımlanacak mevzuatla belirlenecek ve DPP'de hangi bilgilerin yer alacağını düzenleyen “DPP verileri” (DPP-data) ile tüm ürün grupları ve mevzuatlar için yatay düzeyde geçerli olacak ve esasen işlerliği sağlayacak “DPP sistemi” (DPP-system) olarak açıklanabilir.

Bu kapsamda, DPP'de yer alacak veriler ürün gruplarına göre farklılık gösterecek olmakla birlikte ürüne ilişkin kullanım kılavuzu, etiketler, uygunluk sertifikaları, teknik performans, çevresel sürdürülebilirlik performansı, tamir edilebilirlik gibi bilgilerin DPP ile sunulması beklenmektedir.

DPP sisteminin ise, kontrol ve denetimi Avrupa Komisyonu'nda olacak olan DPP Sicili (DPP Registry) ve DPP internet portalından (web portal) oluşması beklenmektedir. DPP Sicili'nin emtia kodu (commodity code), tek ve benzersiz ürün tanımlayıcısı (unique product identifier), tek ve benzersiz işletmeci tanımlayıcısı (unique operator identifier), tek ve benzersiz tesis tanımlayıcısı (unique facility identifier) ile kayıt yapan iktisadi işletmeciye gümrük otoritelerine sunması için

TİCARET BAKANLIĞI – ÜGDGM Dijital Ürün Pasaportu – Bilgi Notu

verilen tek ve benzersiz kayıt tanımlayıcısı (unique registration identifier - URI) bilgilerini içermesi beklenirken¹; internet portalının ise, yukarıda arz olunduğu üzere, ilgililerin (tüketici, piyasa gözetimi ve denetimi kuruluşu gibi) farklı erişim hakları doğrultusunda, mevcut DPP'lerin görüntülenmesi ve diğer DPP'lerle karşılaştırma imkanı tanınması planlanmakta olup internet portalı gerekliliklerine ilişkin ikincil yasal düzenlemelerin zaman içerisinde netlik kazanacağı anlaşılmaktadır².

Bu kapsamda, DPP sisteminde kayıt işlemini iktisadi işletmecilerin kendilerinin gerçekleştirmesi beklenmekte; kayıt sisteminin otomatik olarak iktisadi işletmecinin başvurusu üzerine oluşturacağı URI numarasının ise üye ülkelerin gümrük otoriteleri ve DPP sistemi arasında kurulacak bağlantı sayesinde gümrük yetkililerince kontrol edilebileceği anlaşılmaktadır. Söz konusu bağlantının AB Gümrük Tek Pencere Sertifika Değişim Sistemi (EU Customs Single Window Certificates Exchange System (EU CWS-CERTEX) ile sağlanması öngörülmektedir. Bu sistemle üye ülke gümrük yetkilileri DPP Sicilinde yer alan verilere ulaşabilecek ve kontrol bu şekilde sağlanacaktır. Sistem bu şekilde risk değerlendirmesi için de kullanılabilir, ayrıca PGD yetkilileri ile gümrük yetkililerinin de uyumsuzluk şüphesinde EU CWS-CERTEX üzerinden birlikte çalışabilecektir.

Nihai haliyle DPP'nin, iktisadi işletmeciler için artırılmış tedarik zinciri şeffaflığı, teknik gerekliliklere uyumluluğun basitleştirilmesi ve yeni iş modellerine erişim kolaylığı sağlaması; tüketiciler için bilinçli satın alımı ve ürün bilgilerine duyulan güveni artırması; düzenleyici kurumlar için ise gelişmiş piyasa gözetimi, denetimi ve yaptırımların iyileştirilmesi gibi kolaylıklar sağlaması beklenmektedir.

DPP'nin temel dayanağı ESPR olmakla birlikte halihazırda AB'de yürürlükte bulunan farklı mevzuatlarda da³ dijital ürün pasaportuna ilişkin hükümler bulunmaktadır. Söz konusu mevzuatlar arasında bulunan batarya ve yapı malzemelerine dair düzenlemeler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca, ESPR mevzuatını uyumlaştıran ülkemiz taslağı ise Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca hazırlanmıştır.

Öte yandan, Komisyon özellikle birlikte çalışabilirliği (interoperability) temin etmek amacıyla, DPP sisteminde yer almaya uygun mevcut standartları (GS1, ISO vb.) kullanmayı planlamakta ve bunun ötesinde ihtiyaç duyulan sekiz yeni alanda uyumlaştırılmış Avrupa standartları belirlemek üzere CEN/CENELEC bünyesinde JTC24 Ortak Teknik Komitesi ve alt komiteleri ile çalışmalarını yürütmektedir.

Yeni standart çalışmaları tek ve benzersiz tanımlayıcılar (unique identifiers); veri taşıyıcılar (data carriers) ve fiziksel ürün ile dijital temsili arasındaki bağlantılar; erişim hakları yönetimi (access rights management), bilgi güvenliği ve ticari sırlar; birlikte çalışabilirlik (interoperability), veri işleme, veri değişimi protokolleri ve veri formatları (data processing, data

¹ DPP Sicilinde bulunacak bilgiler ve bu bilgilerin gümrük otoritelerine sunulması sürecinin yer aldığı şema Ek-1'de sunulmaktadır.

² DPP mimarisi ve aktörlere ilişkin şemalar Ek-2 ve Ek-3'te sunulmaktadır.

³ Sektörel mevzuat bakımından DPP uygulamasına ilişkin detaylar Ek-4'te sunulmaktadır.

TİCARET BAKANLIĞI – ÜGDGM Dijital Ürün Pasaportu – Bilgi Notu

exchange protocols and data formats), veri depolama ve arşivleme (data storage and archiving), veri doğrulama, veri güvenilirliği ve bütünlüğü (data authentication, reliability, integrity), yaşam döngüsü yönetimi için uygulama programlama ara yüzleri (APIs for lifecycle management) konu başlıkları altında yürütülmektedir. JTC24'ün, söz konusu konu başlıklarındaki çalışmalarını tamamlaması için öngörülen süre 2025 yılı sonu olarak öngörülmekle birlikte, 2026 yılı Haziran ayı itibariyle söz konusu standartların yayımlanması; 2028 yılı itibariyle ise tüm çalışmaların tamamlanması planlanmıştır⁴. Bununla birlikte,

TSE'nin CEN/CENELEC'in tam üyesi olması münasebetiyle kapsamlı DPP standardizasyon çalışmalarının gerçekleştirildiği JTC24 toplantılarına katılım sağlamaya hakkı bulunmakta olup; TSE tarafından bu çalışmalar kapsamında oluşturulan ayna komiteye Genel Müdürlüğümüzce de katılım sağlanmaktadır.

Öte yandan, ESPR'da öngörüldüğü üzere söz konusu standardizasyon çalışmaları ile paralel olarak Komisyon tarafından uygulamaya yönelik ikincil mevzuat oluşturulması çalışmaları da sürdürülmektedir. Bu kapsamda, DPP verisinin işlenmesi ve depolanması yükümlülüklerini kendileri yapmayacak olan iktisadi işletmecilere bu hizmetleri sunması öngörülen hizmet sağlayıcılarının (service provider) izlemesi gerekecek kural ve gerekliliklere ilişkin olarak Avrupa Komisyonunca yetki devrine dayanan tüzük (delegated act) çalışmaları devam etmekte olup mezkûr tüzük çalışması ile birlikte bir standardizasyon çağrısı yapılmıştır. Bu kapsamda, ülkemizde faaliyet gösterecek olan hizmet sağlayıcıların talep eden iktisadi işletmeciler için hazırlayacakları DPP'lerin ilave bir doğrulama sürecine tabi olmadan AB'de kabul edilmesinin sağlanması önem arz eden bir husus olarak ön plana çıkmaktadır.

JTC24 Ortak Teknik Komitesi tarafından başlatılan standart çalışmalarının tamamlanması ile birlikte Komisyon tarafından 2026 yılı ortasına kadar hizmet sağlayıcılara ilişkin bir yetki devrine dayanan tüzük (delegated act); iktisadi işletmecilerin ve diğer aktörlerin dijital kimlik bilgilerinin düzenlenmesi ve doğrulanmasına ilişkin prosedürleri belirleyen bir uygulama tüzüğü (implementing act); AB merkezi DPP sicili (DPP Registry) için bir uygulama tüzüğü ile veri taşıyıcılar ve tek ve benzersiz tanımlayıcıların yaşam döngüsünün yönetimine ilişkin prosedür ve kuralları düzenleyen bir yetki devrine dayanan tüzük (delegated act) kabul edilmesi planlanmaktadır.

Yukarıda arz olunduğu üzere, ESPR uyumlaştırma çalışmalarımız kapsamında ülkemiz taslak mevzuatının; AB mevzuatı ile birebir uyum sağlayacak olmasından dolayı, Komisyondan alınması beklenen uyum teyidini takiben, 1/95 sayılı OKK'nın 9. Maddesi kapsamında AB üyesi ülkelerle eşit şartlar altında ülkemize DPP sisteminin iki temel aracı olan DPP siciline ve internet portalına doğrudan erişim hakkı tanınması gerektiği değerlendirilmektedir. Malumları olduğu

⁴ Ayrıca, DPP ile ilgili standartların ve yasal altyapının oluşturulmasını müteakip kendi mevzuatında DPP'ye ilişkin ayrı bir düzenleme bulunmayan ESPR kapsamındaki ürün gruplarına ilişkin yeni uygulama tebliğlerinin peyderpey kabul edilmesi öngörülmekte, ESPR takvimi kapsamında; nihai ürün olarak 2027 yılında batarya, tekstil ve lastiklerin, 2028 yılında mobilyaların ve 2029 yılında yatakların; ara ürün olarak 2026 yılında demir ve çeliğin ve 2027 yılında alüminyumun DPP düzenlemelerine konu olması planlanmaktadır.

TİCARET BAKANLIĞI – ÜGDGM Dijital Ürün Pasaportu – Bilgi Notu

üzere, 2/97 sayılı OKK'nın 1 sayılı Eki'nin 7. Başlığında Türkiye'nin mevzuat uyumlaştırmasının etkileri açıklanırken ilgili mevzuatta "AB üyesi ülkelere, bunların kamu veya özel kuruluşlarına veya kişilere birbirleri ile ilgili olarak tanınan haklar veya getirilen yükümlülükler, Türkiye (gerektiğinde yetkili mercileri, kamu veya özel kuruluşları veya kişileri) için de geçerli olacak şekilde anlaşılacaktır." ifadesi kullanılmaktadır.

Bu durumda DPP'lerin oluşturulmasına ve depolanmasına ilişkin hizmetleri sunacak olan ülkemizde yerleşik hizmet sağlayıcıların (service providers) da AB'deki hizmet sağlayıcılar ile aynı kategoride değerlendirilmesi ve ilave sertifikalandırmaya gerek duymadan DPP hizmeti sağlayabilmesi mümkün olabilecektir. Mevcut taslak yönetmelik, ayrıca yine DPP unsurunu içeren batarya ve atık bataryalar ile yapı malzemelerine dair taslak yönetmelikler de bu senaryo dahilinde hazırlanmış olup, DPP bölümlerinin yürürlüğe girmesi ilgili mevzuatlarda ülkemizin AB'nin DPP sistemine erişim sağlamasına paralel olacak şekilde kurgulanmıştır.

Bu kurgu içinde Bakanlığımızın yukarıda arz edilen DPP sisteminin altyapısını teşkil edecek yatay mevzuatı hazırlamaktan sorumlu olmasının uygun olacağı; öte yandan, ürün bazlı DPP düzenlemelerinin yayımlanmasından ilgili yetkili kuruluşların sorumlu olmasının gerektiği değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, bu husus, ESPR mevzuatının birebir uyumlu hale getirilmesinin yanı sıra AB ile hâlihazırda süregelen yeni tip mevzuat kapsamında yer alan ve örnekleri EPREL ve RAPEX veri tabanlarında da görülen yatay mekanizmalara ülkemizin erişimine dair müzakerelerin sonuçlarına (ve bu anlamda kişisel verilerin korunması, ticari sır ve Elektronik Kimlik ve Hizmet Güvenilirliği Yönetmeliği (e-IDAS) mevzuatımızın AB tarafından kabulüne) bağlı bulunmaktadır.

Öte yandan, Türkiye'nin DPP veri tabanına ve internet portalına erişememesi halinde ülkemizin kendi DPP sistemini oluşturması gerekecektir.

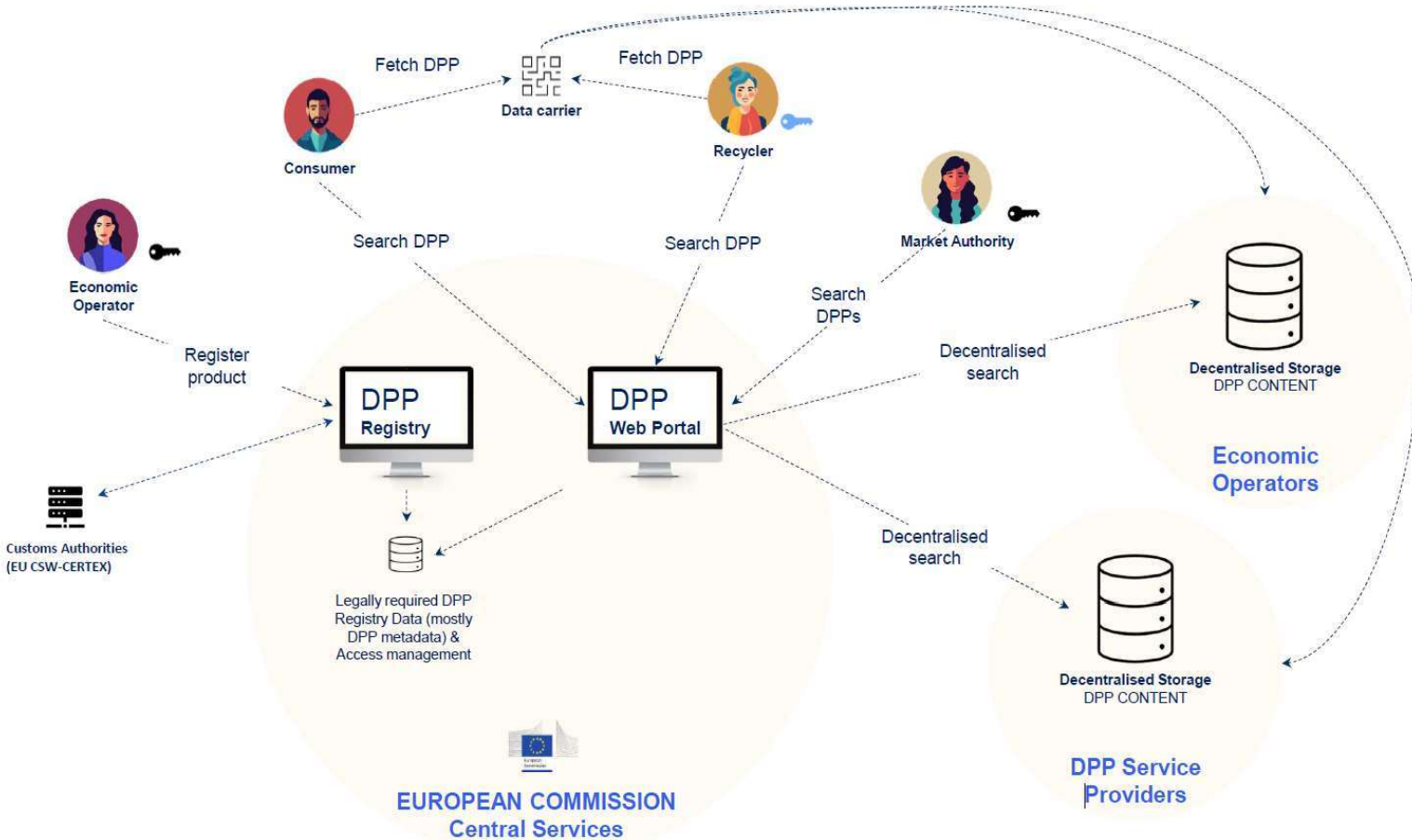

TİCARET BAKANLIĞI – ÜGDGM Dijital Ürün Pasaportu – Bilgi Notu

EK-1

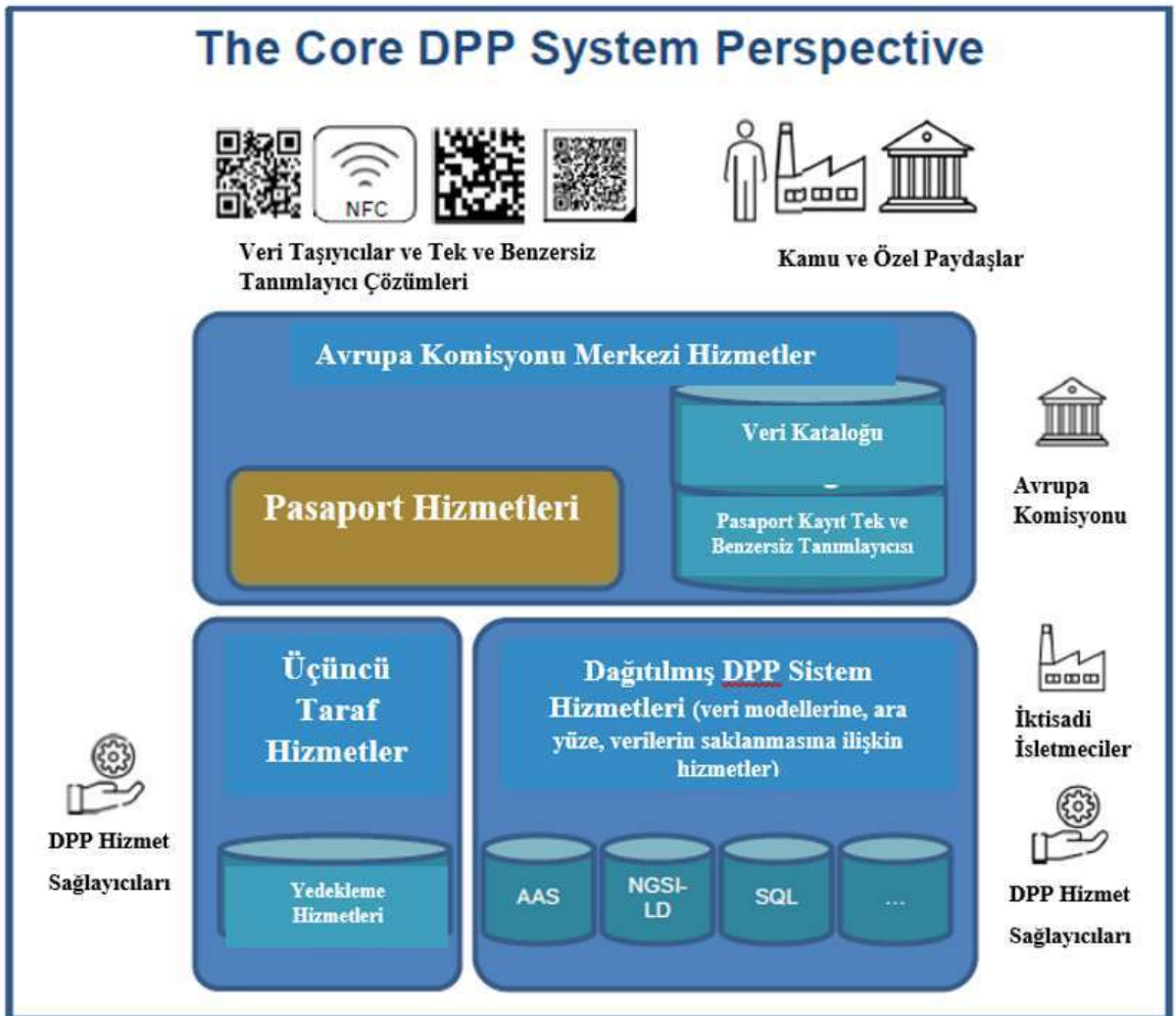
EK-2

TİCARET BAKANLIĞI – ÜGDGM Dijital Ürün Pasaportu – Bilgi Notu

EK-3

TİCARET BAKANLIĞI – ÜGDGM Dijital Ürün Pasaportu – Bilgi Notu

EK-4

Sektörel Mevzuat Bakımından DPP		
Yönetmelik	Durum	DPP Uygulaması
Batarya ve Atık Batarya Yönetmeliği	Yürürlükte	QR kod aracılığıyla Batarya Pasaportu
Yapı Malzemeleri Yönetmeliği	Yürürlükte	Yapı Malzemeleri Dijital Ürün Pasaportu Sistemi
Ambalaj ve Atık Ambalajı Yönetmeliği	Yürürlükte	Uyumlaştırılmış etiket sistemi
Oyuncak Güvenliği	Teklif aşamasında	Uyumluluk bilgisi, uygunluk beyanı, CE işaretleme
Deterjanlar	Teklif aşamasında	Uygulama yasaları ile zorunlu olan teknik gereklilikler